

Фиқҳ дарслари (222-дарс) Улов устида нафл ибодатлар қилиш ҳақида



19:00 / 16.03.2023 1502

Тўрт ракъатли нафл намозида қироатни тарк қилиш бир неча хил бўлади:

1. Биринчи жуфтнинг баъзисида ва иккинчи жуфтнинг баъзисида.
2. Биринчи жуфтнинг баъзисида ва иккинчи жуфтнинг ҳаммасида.
3. Биринчи жуфтнинг ҳаммасида ва иккинчи жуфтнинг баъзисида.
4. Биринчи жуфтнинг ҳаммасида ва иккинчи жуфтнинг ҳаммасида.
5. Биринчи жуфтнинг ҳаммасида.
6. Иккинчи жуфтнинг ҳаммасида.
7. Биринчи жуфтнинг баъзисида.
8. Иккинчи жуфтнинг баъзисида.

Уламоларнинг ижтиходлари ҳам ушбу саккиз ҳолатдан келиб чиққан.

**Абу Ҳанифанинг наздида эса биринчи жуфтнинг бир ракъатида
қироатни тарк қилиш билан бирга, иккинчи жуфтнинг ҳаммасида
ёки баъзисида тарк қилса, тўрт ракъатни қазо қиласи.**

Абу Юсуфнинг наздида тўрт масалада икки жуфтликда қироатни тарқ қилиш борлиги учун тўрт ракъатни қазо қиласди.

Мазкур тўрт масала қуийдагилардан иборат:

1. Биринчи жуфтнинг ҳаммасида ва иккинчи жуфтнинг ҳаммасида.
2. Биринчи жуфтнинг баъзисида ва иккинчи жуфтнинг баъзисида.
3. Биринчи жуфтнинг ҳаммасида ва иккинчи жуфтнинг баъзисида.
4. Биринчи жуфтнинг баъзисида ва иккинчи жуфтнинг ҳаммасида.

Қолганларида икки ракъатни.

Яъни мазкур саккиз масаладан қолганларида тўрт ракъатни эмас, икки ракъатни қазо қилинади. Бунда Абу Ҳанифа раҳматуллоҳи алайҳининг наздида олти ҳолат, Абу Юсуф раҳматуллоҳи алайҳининг наздида тўрт масала бўлади.

Муҳаммаднинг наздида барчасида икки ракъатни қазо қиласди.

Агар ўртада ўтирган бўлса ёки тўрт ракъатни ният қилган бўлсанда, икки ракъатни тамом қилса, унга ҳеч нарса лозим эмас.

Чунки бир такбири таҳрима ила адо этилгани учун тўрт ракъат ҳам бир намозга айланиб қолади.

Иккинчи ҳолатда эса иккинчи жуфтликни бошламагани учун уни адо қилиш ҳам вожиб бўлмайди.

Шаҳардан ташқарида уловга минган ҳолида имо билан, қиблага қарамай нафл ўқиса бўлади.

Бу ҳукмнинг далили қуийдаги ҳадисдир:

نَأْكَلْ أَقْنَعُهُ لِلَّا يَضْرِبُ رَبْجٌ
مَلَسَ وَهُوَ يَلْعُهُ لِلَّا يَلْصُبُ نَلْ
ثُبَحْ وَتَلْحَارُ يَلْصُبُ

ةَضِيرَفْلَدَارَاً اذِإِفْهِبْتَهَجَوَتْ
 هَأَورَهَلْبِقْلَلَبْقَتْسَافَلَزَنْ
 لُوسَرَنَّاَكِهَيَأَورِيَفَوْهَسْمَحَلَا
 مَلَسَوْهَيَلَعْهَلَلاِلَصَهَلَلا
 حَوْيَأَلَبَقَهَلَحَّارَلَاِلَعْحَبَسُيْ
 الُّهَنَّأَرِيَغْهَيَلَعْرَتُوَيَوْهَجَوَتْ
 يَبَأَلَوْهَبُوتْكَمَلَاِلَهَيَلَعْيَلَصُيْ
 هَلَلاِلَصَهَلَلُوسَرَنَّاَكِهَدُودَادْ
 نَأَدَارَأَفَرَفَأَسْأَذِإِمَلَسَوْهَيَلَعْ
 هَتَقَآنَبَلَبْقَتْسَاعَوَطَتَيْ
 ثُيَحَهَلَصَمُثَرَبَكَفَهَلْبِقْلَا
 بَأَكِرَهَجَوَتْ

Жобир розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоху алайҳи васаллам уловлари устида, у қаёққа қараб юрса, ўша ёққа қараб намоз ўқир эдилар. Фарз намозини ирода қылсалар, тушиб, қиблага юзланар эдилар».

Бешовлари ривоят қилишган.

Ва башқа ривоятда:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам уловлари устида нафл ва витр намозларини, у қаёққа юзланса, ўша ёққа қараб ўқир эдилар. Фақат фарз намознигина унинг устида ўқимас эдилар», дейилган.

Абу Довуднинг ривоятида:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам қачон сафар қилсалар ва нафл намоз ўқимоқчи бўлсалар, туяларини қиблага қаратиб туриб тақбир айтар, сўнгра минган уловлари қаёққа қараса, ўша ёққа қараб намоз ўқир эдилар», дейилган.

Уламолар улов устидаги нафл намоз ҳақида бир оз тафсилотлар қўшишган. Баъзилари: «Намозга ният қилганда қиблага қараб қиласди, ўқиётганда улови қайси томон кетса, ўша томонга қараб ўқийверади», дейишган.

Бошқа бирлари эса: «Ниятни ҳам улови кетаётган тарафга қараб қиласа бўлаверади», дейишган.

Аммо улов кемага ўхашаш кенг ва қулай бўлса, қиблага қараб бошлаш керак, дейишган.

Демак, бугунги куннинг аксар уловлари бўлмиш самолёт, кема ва бошқаларда нафл намозни ҳам қиблага қараб бошлаш керак бўлади.

«Кифоя» китобининг биринчи жузи асосида тайёрланди

Ушбу китоб Ўзбекистон Республикаси Дин ишлари бўйича қўмитанинг 2022 йил 5 октябрдаги 03-07/7013-рақамли холосаси асосида чоп этилган.